

ЧИТАЛИЩЕ

ПОВРЪМЕННО СПИСАНИЕ

(Излѣзва двапѣти въ мѣсеца).

Какъ сѣди Г-нъ Мушякъ моето учение за
Новобългарското Азбуке.

Господине Редакторе!

Сторѣте добро, та напечатайте слѣднитѣ белѣжки, съ които намирамъ за пужно да отбранѣ «учението» си за Новобългарското азбуке отъ критиката на Г-на Мушяка.

Г. Мушякъ казва, че моето «учение» било *такова нѣшто, което и самъ азъ не съмъ билъ слѣдовалъ, защото то и не могло да се слѣдова*. Господство му или е злѣ разбралъ моето «учение» или се е старалъ да го разбере така, та затова казва, че *то е такова нѣшто*. Въ членътъ, който той критикува, азъ не съмъ се наелъ да оправямъ всичкото Българско правописание, а разглеждамъ токо единъ въпросъ отъ него, разглеждамъ: какво трѣбва да ни бѣде азбукето. Другитѣ въпроси не само не закачамъ, но дори и казвамъ, че тѣ не сѣ оште узрѣли за рѣшаване. — Отъ разглежданъето на въпросътъ си изваждамъ *такова учение*:

1. Че исхвърлената старобългарска буква **ѡ** трѣбва да замѣнуваме съ **е**.

2. Че исхвърлената буква *е*, която сега нѣкои писатели искатъ да введжтъ, по-добрѣ е да не се ввожда.

3. Че *ы* трѣбва да се исхвърли и да се замѣнува съ *и*.

4. Че *і* такожде не ни е потрѣбно и такожде трѣбва да се исхвърли.

5. Че сложната съгласна *щ* трѣбва да се исхвърли и на мѣстото ѝ да се пише *шт*.

6. Че *ѣ* въ срѣдата на думитѣ, дѣто гласътъ му е еднакъвъ съ *ѣ*, трѣбва да се исхвърли и замѣни съ *ѣ*.

7. Че *ж* и *з* ни сж потрѣбни и двѣтѣ.

8. Че *ѣ* такожде ни е потрѣбно. При разглежданъето на послѣдната буква азъ правж една обща белѣжка за употребяванъето ѝ, но тази белѣжка е направена за да покаже само, че буква *ѣ* ни е потрѣбна, а не за да покаже всичкитѣ думи, дѣто тя трѣбва да се употребява: това нѣшто не е моя работа, заштото никакъ не влиза въ въпросътъ, който азъ съмъ разглеждалъ. —

Това е учението, което излагамъ въ членътъ «за Новобългарското азбуке» и което, забелѣжѣте добрѣ, е изложено на три листа и половина, сиречь на седемъ страници. Който иска да види, до колко е правъ г-нъ Мушякъ, като казва, че не съмъ слѣдовалъ учението си, нека благоизволи да прочете както този членъ, така и другитѣ ми Български списания, които съмъ обнародовалъ откакто съмъ извадилъ на свѣтъ това учение. Отъ себе азъ штж кажж, че го съмъ слѣдовалъ, слѣдовамъ го и сега, и за напрѣдъ штж да го слѣдовамъ, заштото е право, па е и много лесно за слѣдованъе, и заштото знаж, че рано или късно и всички български писатели штжтъ приемжтъ поне по-главнитѣ му точки. Дай Боже по-скоро да стане това! Тогава отведнѣжъ щжтъ се прѣмахнжтъ токо речи на половина разногласията, които има сега въ правописанието ни.

Много сж любопитни доказателствата, съ които г-нъ Мушякъ оборва моето учение, та кога ми иснадне време, штж ги разгледамъ потѣнко, едно по едно. За сега штж разгледамъ токо алфата и омегата на тѣзи доказателства, колкото да виджтъ читателитѣ, съ какво оръжие се е пуснжлъ г-нъ Мушякъ въ учена критика.

Господство му захваша отъ буква *ѧ*. При раз-

глежданьето на тая буква, между друго, азъ казвамъ, че много злѣ правѣтъ онѣзи писатели, които замѣнватъ тази исхвърлена буква съ я, та пишѣтъ, както прави и г-нъ Мушякъ: *погледъ, спорядъ, ся*. Такова нѣшто, забелѣжвамъ, е свойственно на руский езикъ, но е противно на нашия, въ който нѣма примѣръ, дѣто а да е замѣнено съ я. Срѣшто тая белѣжка критикѣтъ казва:

« Нѣ ные знаемъ и, за да не сме излѣгани, сега пакъ « испытвахме и ся научихме наздраво, че както въ мно- « го други мѣста, така и въ Панагюрище, отечеството « на негова милость (сиречь моето), въ много случае, « дѣто въ стары-ты ржкописы има писано а изричатъ « не само е, а и я. На примѣръ: казвать *редъ* и *наря-* « *ждамъ*, *стягамъ* и *стегнѣ*, *впрягамъ* и *впрегнѣ*, *клякамъ*, « *кличѣ* и *клекнѣ*; прилагателно святой въ пълно окон- « чяние казвать *свѣтый* съ е, а въ усѣчено окончание « *святъ* съ я: *святъ человекъ*; въ женскый и средный родъ « казвать *свѣта*, *свѣто* съ ударение на окончанието и « *свята*, *свято* съ ударение на коренный слогъ: *свята* « *работа*, *свято нѣчто* ».

Много е излѣганъ г-нъ Мушякъ, ако мисли, че съ тѣзи примѣри ме е оборилъ. Въ едно бѣлгарско село, та и въ една цѣла область, дѣто има еднакво изговаряне, не може една дума, безъ да си измѣни граматический видъ (забелѣжѣте, молиж ви, тѣзи думи добръ) да се изговаря нѣкога *съ ударение на окончанието*, а нѣкога *съ ударение на коренный слогъ*. Ударението — и то си има своитѣ закони, които сж много здрави и постоянни. Това просодическо беззаконие, което г-нъ Мушякъ е намѣрилъ въ Панагюрското народно изговаряне и въ изговаряньето на много други бѣлгарски мѣста, не може да бжде, и ние *наздраво* знаемъ, че наистина го нѣма. Панагюрецѣтъ, който си не е развалилъ езикѣтъ, казва само *свѣта*, *свѣто*: *свѣта Петка*, *свѣто четиресе*. А единъ пжтъ като казва така, той вече не може да казва и *свята*, *свято*, *свята работа*, *свято нѣчто*. Господство му тукъ злѣ се е научилъ, както злѣ се е научилъ и за думата *нѣчто*, която въ Панагюриште изговарятъ — *няшто*. Злѣ се е научилъ г-нъ Мушякъ и за усѣчената форма, м. родъ, на това прилагателно име,

като казва, че тя се изговаря — *святъ*. Ето ви доказателство отъ една народна пѣсенъ, която пѣйтъ въ Панагюриште и млади и стари.

Сабрале сж вси светии
Млада — Богу на Коледа
Свет Йовану на кръштене
Немаше им главен светец
Главен светец *свет* Никола.

Има Панагюрци, които изговарятъ и *святъ*, *свѣта*, *свѣто*, но на това изговаряне ги е научила черковата, сиречь черковнитѣ книги, които, както е познато, сж преправени спроти руското изговаряне. Смѣшно малко излази, като гледамъ, какви прости работи г-нъ Мушякъ не разбира, па се е пуснѣлъ да ни учи, какъ трѣбва да изучаваме народното си изговаряне. —

Другитѣ примѣри, съ които критикътъ иска да ми докаже, че по насъ *а* се изговаря и като *я*, сж оште по-неразбрани. Истина е, че въ Панагюриште и въ много други мѣста казватъ: *редж*, *впрегнж*, *стегнж*, *клеknж*, па казватъ и *наряждамъ*, *впрягамъ*, *стягамъ*, *клякамъ*, но тукъ *я*-то не е станѣло отъ *а*, а отъ *е*, както, на примѣръ, и въ други единъ такъвъ глаголъ: *лягамъ* отъ *лежж*; послѣдната форма и въ старобългарский езикъ се е писала така, сиречь съ *е*, а не съ *а*. — Въ фонетиката има единъ законъ, по който по-слабитѣ гласни се повдигатъ и чрезъ това се измѣнуватъ въ по-силни. Това е единъ много важенъ законъ, който по български азъ за сега бихъ нарекълъ: *повдиганье гласнитѣ*. По този законъ въ нашата фонетика *е*-то се измѣнува въ *ѣ*, и това става въ нѣкои производни глаголи, каквито сж глаголитѣ *наряждамъ*, *стягамъ*, *впрягамъ*, *клякамъ*. Тука коренний звукъ *е*, който се намира въ формитѣ: *редж*, *стегнж*, *впрегнж*, *клеknж*, повдигнѣлъ се е, та се е измѣнилъ въ *ѣ*, а пакъ тази буква въ Панагюриште и въ многото ония мѣста, отдѣто г-нъ Мушякъ е взелъ глаголитѣ *наряждамъ*, *впрягамъ* и пр., се изговаря и като *я*. Ето откъдѣ е излѣзло *я*-то, което г-нъ Мушякъ мисли, че е статѣло отъ *а*. То не е и *я*, както гледате, а е *ѣ*. Ако искате и друго доказателство, по-просто, то наумѣте си, че сжштите глаголи, ако въ Панагюриште и

въ други нѣкои мѣста се изговарятъ: наряддамъ, впрягамъ, стягамъ, клякамъ, то въ много други мѣста, дѣто ѣ-то се изрича все като е, изговарятсе: нареждамъ, впрегамъ, стегамъ, клекакъ. Това поне изговарянье трѣбваше да вразуми г-на Мушяка, та да не исказва така явно въ учената си критика, че той не знае оште ни най важнитѣ фонетически закони.

Казаното до тукъ се отnosi все до първото доказателство на г-на Мушяка; сега да минемъ къмъ послѣдното. Тукъ речъта му е за една дума *биваями*, по която господство му доказва, че азъ отъ глагольтъ *бивамъ* съмъ направилъ страдателно причастие, та оште съ окончание *ялий*. «Такова нѣчто, казва той, нито го е имало, нито го има» и т. н. Тая дума г-нъ Мушякъ срѣшнжлъ въ една белѣжка която се намира на 20-й *образъ* на членътъ, който той критикува. Но подъ тази белѣжка има двѣ букви: з. р., отъ които, както и отъ съдържането на белѣжката е ясно, че това е забелѣжка редакторска или забелѣжка отъ редакторътъ. Та твърдѣ лесно се разбира, че и думата *биваями* не е моя, не е написана отъ мене. А господство му съ тая дума доказва, че азъ не знамъ оште ни най проститѣ граматически правила. — Такава е омегата на доказателствата му!

М. Дриновъ.

1874 г. Юния 14.

КОМЕТИТЪ или ОПАШАТИТЪ ЗВѢЗДИ.

Всички познавами тѣзи небесни свѣтила звѣздитъ, които видимъ всѣка нощъ на небето. Ний гледами на тѣхъ по навикъ безъ най-малко чуденье. Но има други едни небесни свѣтила, други едни звѣзди, които като гости ся вѣстиятъ на нашия небосклонъ; поблѣщятъ на него нѣколко недѣли и мѣсеци, пакъ са скриятъ, изчезнжтъ, отиватъ Богъ знай кждѣ; подиръ тѣ пакъ са явяватъ: едни подиръ нѣколко години, други подиръ нѣколко стотинъ години и дору подиръ хиледи години.

Трѣба да ви кажжъ еще че тѣ нагледъ не приличать на тѣзи небесни свѣтила, които ний видимъ всѣкога. Неприличать тѣ нито на Слънцето нито на Мѣсеца, нито на звѣздитѣ. Отъ тѣхната свѣтлива крѣжинка (синия) излѣзватъ сжщо свѣтливи панджлки, по нѣкога на горѣ, на долу, по нѣкога и на горѣ и на долу. Ето защо старовременнитѣ учени Гръци звали тѣзи свѣтила комети сирѣчь брадати или космати. И тѣй думата комета която отдаватъ на опашатитѣ звѣзди е гръцка и нашенски ще каже брадата или космата.

Сега да ви кажжъ че ей-тѣзи звѣзди опашати или ако щете брадати и космати, извѣстни на всичкия свѣтъ по име комети, които са евѣяватъ само временно и то не всѣкжъ годинжъ испоплашвали сж свѣта. Та и въ днешно време има още мнозина които не безъ страхъ гледатъ на тѣхъ; и днесъ еще мнозина сж убѣдени че всѣка комета трѣбва да предсказва що-годѣ: смъртъ на на нѣкого голѣмъ челоуѣка, на царъ напримѣрь, нѣкое общо народно злополучие, война, гладъ, морь, земетресенье и дрѣ. По нѣкога пѣкъ напротивъ не злополучие, а народна нѣкоя доброчестина, — изобилие, побѣда, ражданье на нѣкой великъ челоуѣкъ.

Приказки за появления на комети са намѣрватъ въ най-отдалеченнитѣ вѣкове. Макарь че китайцитѣ сж останжли много назадъ въ образованието отъ новитѣ европейски народи, макаръ че тѣ сж завардили много чудновати, дору и смѣшни предания и вѣрвания, но тѣхнитѣ учени отъ най-стари времена сж са занимавали да разгледватъ небеснитѣ свѣтила. За туй въ китайскитѣ лѣтописи 2000 год. преди Р. Х. ний намѣрвами да са бѣлѣжи по-нѣщо за явѣния на кометитѣ. Даже за една отъ тѣзи комети е казано тѣй: «една майка, като била тежка, видѣла на небето една опашата звѣзда и тя я зела за добро прокобѣние. Доброто прокобѣванье състояло въ туй дѣто роденный отъ нея синъ станжлъ императоръ.»

Лѣтописцитѣ отъ други страни говорятъ за кометата видѣна 2272 год. преди нашето лѣтоброенье. Поменовать сжщо за друга една комета която са явила въ Египетъ въ Палестинжъ въ 619 год. предъ Р. Х. Нѣкон

си мислятъ че пророкъ Иеремия именно за тѣзъ комета говори въ първата книга на своите пророчества.

Споредъ единъ гръцки лѣтописецъ една рогата звѣзда са поевила 480 год. преди Р. Х. Въ туй време гръцитѣ сж бияли съ Перситѣ; кометата са поевила преди сбиваньето; Гръцитѣ одържали пълна побѣда, а Перситѣ сж съвършено разбили. Което ще каже че тая рогата гостянка предсказвала злочестина на едните, а слава — на другитѣ. Ето сега разбирай, както щещъ, кому и що предсказва кометата въ сжщото време. У всички комахай стари народи са намѣрватъ приказки за вѣствяването на комети. Осемъ дни подиръ смъртъта на Юлия Кесаря (44 год. по Р. Х.) поевила са комета, щомъ я видяли Римлянитѣ, които бѣхж езичници, казали че то е душата на тѣхния повелителъ, която са била преселила въ кометата. За туй тѣ гледали на нея съ голѣмо благоговѣние.

Едни увѣрватъ че въ първата година на нашето християнско лѣтоброене са поевила комета; други подтвърдяватъ че ея появила комета сжщо въ годината на Мухамедовото раждане.

Съ една рѣчь въ всички комахай народи са намѣрватъ приказки за появление на комети и всекога непременно искали да докажътъ че всека комета е предсказвала нѣщо. Въ таквоя заблуждение хората оставали, можемъ каза, цѣли хилеци години.

Дору не твърдѣ отколѣ, при много европейски дворове държели астролози на които и плащали чудни пари, защото и тогизъ всички вѣрвали че тѣзи шарлатани, тѣзи измамници и лѣжци могатъ да предсказватъ бждщето. Мнозина изъ християнскитѣ господари били убѣдени че посвяванитѣ въ тѣхно врѣме комети били прокобѣвание на тѣхното свѣршване. Тѣ правяли голѣми приноси въ черковитѣ, т. е. суевѣрието имъ са съединявало съ истинната вѣра. Тѣй напримѣръ, единъ прочутъ нѣмски царь, Карлъ V, като са убѣдилъ отъ астролозитѣ че поевенната тогазъ опашата звѣзда прѣдсказвала непрѣмѣнно смъртъта му, снелъ отъ главата си царската корона и остатъка отъ живота си посветилъ на богоугодна работа. Е, тукъ ще каже, кометата по-

дѣйствувала добрѣ. Други единъ португалски краль, Алфонсъ II, лишенъ отъ царството си по свои собствени неблагоразумия, тоже билъ убѣденъ че причината на неговата злочестина е била появенната тогазъ комета, и той искалъ да я устрѣли. Вижте до какъ завожда невѣжеството и суевѣрието!

Во всѣко столѣтие сѣ са поевявали комети; за всички и не изнася да говоримъ, за туй азъ ще ви прикажъ само за тѣзи, които сѣ направили много шумъ.

Хиляда години подиръ Р. Х. именно въ 1001 г. са поевила една комета, за която отколѣ говорили и увѣрявали народа че поевенъето ѝ ще бѣде знакъ на свършванието на свѣта. Поевила са тѣзи ужасна комета, и страхъ и трепетъ са распространилъ по цѣла Европа. Може да са каже че черковитѣ не сѣ спирали; денъ и нощъ са извършвало богослужение; на всѣкъждѣ народътъ са приготвялъ за смъртъ; всѣка една работа са спрѣла; търговцитѣ напуснали своята търговия, най-богатитѣ имания са имали за нищо, нѣмало и покупници, а който купувалъ то било токо тѣй, за Богъ да прости. Всички всѣки минутно очаквали, хж да са раздаде трѣбния гласъ отъ небесата, да пламне земята, да кишнатъ моретата и океанитѣ. Но кометата отишла изъ своя пѣтъ загубила са, какъто сѣ изгубвали и всички други преди нея що сѣ поевили; божия свѣтъ си останѣлъ какъто си билъ; само мнозина, разбираса отъ собственната си глупость, отишли по свѣта, да просѣжтъ помощи.

Въ 1456 г. неожиданно са поевила страшна, червена комета — която разбира са изведнѣжъ зеха да разгледватъ астрологитѣ: Тѣлкували тѣ че тя прѣдсказва моръ и гладъ, и кръвопролитни войни. Наистинж въ туй време турцитѣ превзели Цариградъ; убили грѣцкия царъ, пролѣли много християнска крѣвъ, заплашвали да завладатъ цѣла Европа, да премахнатъ християнството. Тогавашний римски папа Сикстъ III-й толкозъ са испоплашилъ отъ турцитѣ и отъ кометата, щото предалъ на анатема, на проклетия и турцитѣ и кометата, и повелѣлъ всѣкога по пладня, при звѣтенъето на камбана, да става молитва за спасение отъ турцитѣ и отъ кометитѣ.

Отъ туй и до днесъ въ нѣкои католически черкови звѣ-
нятъ по пладня.

Отъ всичко казано ний видимъ че комети сж пое-
вявали въ всички времена, но не ввредъ и всѣкога ги
земали за предсказвачи на злочестини, та да ли пъкъ и
всички злочестини общи и народни сж са случавали и-
менно подиръ поевението на кометитѣ? — Ако са е
случвало че дѣйствително подиръ поевението на комети
бивали сж крѣвипролитни войни, на нѣкои мѣста, гладъ,
моръ, земетресение и други, то кажете ми сами, нима
безъ появѣнието на комети не са случаватъ почти всѣ-
ка година тукъ-тамъ пожари, гладъ, новални болести?
Най-ужаснитѣ земетресения, които сж покрили съ раз-
валини цѣли страни, най-върлитѣ болести, които сж ис-
требили милиони хора, сж бивали и безъ появѣнието
на комети; а война, то са знае, всѣкога си става, за-
щото нашата земя е голѣма — и всички хора никога не
могѣтъ да бѣдѣтъ въ миръ. Не кометитѣ, не опашати-
тѣ звѣзди причиняватъ войнитѣ.

За да са убѣдимъ въ безумията на тѣзи бабини де-
ветини за кометитѣ, за да са освободимъ отъ страха,
подъ влиянието на който за злочестъ са е намѣрвалъ
человѣческия родъ, нека, другари, са обърнемъ къмъ
науката. При нейната чиста и добросторна свѣтлина ний
ще видимъ работата каквато си е, и вече не ще има отъ
що да са боимъ.

Ето днесъ за днесъ на небето имами една опашата
звѣзда. Вий виждате че отъ нея са влаче една свѣтли-
ва панджлка довольно длѣжка, сжща опашка. Но не
всичкитѣ комети иматъ тозъ сжщи изглѣдъ: по-нѣкога
сжщата комета твърдѣ много изменява своя изглѣдъ въ
най-късо време.

Когато кометитѣ са намѣрватъ еще далечъ отъ зе-
мята, и могѣтъ да са видѣтъ само съ силенъ далеглѣдъ
(телескопъ) тогазъ тѣ са видятъ като облачно пятно,
(леке); подиръ като са приближаватъ до земята и до слѣн-
цето, тѣ ставатъ по-ясни; тѣхното грѣяние са осилва и
самий тѣхенъ обѣемъ пораста; всрѣдъ облачната обвив-
ка простото око даже вижда една свѣтлива частъ като
кало, което наричатъ глава на опашатата звѣзда;

отъ туй търколо къмъ дѣто пада слънцето отиватъ като зари късички, свѣтливи панджлки, които съставятъ кометата и брадата на кометата, а противоположно на слънцето са простира дълга, дебелка и свѣтлива една панджлка, която все повече и повече са разширява, — и колкото са отдалечава отъ търкалото — става по-тъмна. Тъзи частъ са зове опашка на кометата. Но и търкалото и опашката сж винжги обиколени отъ една облачна или мъгляна обвивка, която какъто са види, съставя сжщността на кометата; защото комета са е виждала безъ търкало или безъ опашка но никога безъ облаченъ покривъ. Трѣба да кажж и това че тъзи облачна повивка е тѣй прозирна щото презъ нея са виждатъ звѣздитѣ и не всѣкога тя има сжщия видъ; по-нѣкога тя са стѣснява, послѣ пакъ са разширява, и тъзи премѣна става много бърже нѣкога и въ единъ день.

Опашката на кометата която са види твърдѣ добръ съ просто око, бива много голѣма. Споредъ увѣрението на нѣкои лѣтописци тѣ виждали таквазъ опашка която заземала половината отъ небосклона; но у страни, какъто казватъ, има голѣми очи; та може и да не е бивала толкозъ голѣма. Поне отъ когато науката е зела да прегледва и изучава внимателно, то не са е виждало такъвизъ опашки. При това, съ помощта на телескопа е издирено, че опашкитѣ на нѣкои комети дѣйствително заземали страшно пространство; тѣй, напримѣръ, опашката на кометата въ 1811 са простирала на повече отъ 150 милиона версти, когато слънцето стои отъ насъ, помнете туй, само на 144 милиона верста. Понѣкога са поевявали комети съ двѣ опашки ипр., тѣй напримѣръ опашката на сжщата комета непрестанно ту са продължавала, ту са скѣсявала, и са показвала като двойна; кометата на 1744 г. имала шесть опашки, които били твърдѣ ясно раздѣлени отъ тъмни пространства.

Отъ що ставатъ опашкитѣ и брадитѣ на кометитѣ както и главитѣ имъ — все това не е еще рѣшено отъ науката и много нѣщо въ кометитѣ остава до день днешенъ таинствено за насъ.

Предполагатъ че кометитѣ състоятъ отъ много тѣнички отдѣлни частици, несъединени по-между съ сили-

та съ сдѣплението въ нѣкакво твърдо тѣло, каквото е мѣсеца или нашата земя. Туй предположение са основава на туй че кометитѣ мѣняватъ скоро своя изгледъ, и защото сж прозирни. А пъкъ че кометитѣ сж прозирни, сирѣчь че може да са гледа презъ тѣхъ то ся доказва съ това дѣто когато тѣ затулятъ нѣкоя звѣзда отъ очитѣ ни, то тѣзи звѣзда са не скрива, нѣйнитѣ зари пронизватъ презъ тѣлото на кометата, презъ самата ѝ дору глава. Трѣба да ви кажж още че заритѣ на звѣздата не са пречупватъ, защото звѣздата никакъ не измѣнява своето мѣсто.

Сжщо казватъ че кометитѣ не свѣтятъ съ своя собствена свѣтлина, а само отражаватъ слънчовата свѣтлина, какъто други тѣла които съставятъ нашия слънчовъ свѣтъ. Туй доказватъ съ това че грѣянieto на кометитѣ са усиља особито тогазъ когато са приближатъ къмъ слънцето, а не когато дойдатъ по-близо до земята. Забѣлѣжено е още че като ся отдалечи отъ слънцето кометата завчасъ почне да тъмнѣе и по нѣкога съвсѣмъ изчезва на таквозъ разстояние отъ земята, на каквото, ако сждимъ по голѣмината на прѣчника ѝ, тя би могла да са види ако имаше собствена свѣтлина.

Движенията на кометитѣ сж твърдѣ неправилни и непостоянни. Едни отъ тѣхъ са поевяватъ за малко време, други са виждатъ презъ нѣколко мѣсеци. Кометата на 1811 останѣла на нашия небосклонъ цѣли 17 мѣсеци. Нѣкои отъ кометитѣ са движжтъ твърдѣ бавно, други напротивъ, съ необикновена бързина. Случава са сжщо та една и тѣзи комета промѣнява бързината на своето движение, т. е. отива ту бавно, ту скоро. При това трѣба да бѣлѣжимъ че кометитѣ извършватъ свойтѣ пжтища не по-опредѣленни посоки и не въ тѣзи точностъ, какъто планетитѣ и тѣхнитѣ спжтници. По тѣзи причинж измѣрянието на тѣхнитѣ пжтища представя голѣми мжчноти.

Но като разбрали че и кометитѣ са движатъ, по сжщия законъ на тежението, какъто планетитѣ, (отъ които е и нашата земя), че и тѣ сж тѣй зависими отъ слънцето, какъто всички други небесни тѣла, които сж отъ слънчавата челядъ, то туй дало възможностъ да

опредѣлять времето на обкръжанието поне на нѣкои комети.

Тѣй единъ ученъ на име Галилей, пресмѣтналъ че въ 1531, 1607 и въ 1682 година сж свѣявали не различни комети; че то било една и сжщата комета, която са свѣявала комахай презъ 76 години. Увѣренъ въ точността на своитѣ смѣтки Галилей са рѣшилъ да предскаже че тѣзъ сжщата комета ще са сви въ края на 1758 или въ началото на 1759 г. Мнозина отъ ученитѣ му събратия не могли да повѣрватъ туй смѣло предположение, а нѣкои простичко сж подиграли надъ смѣтки-тѣ му; но кометата са поевила въ опредѣленното време, нѣщо което потвърдило предсказванието на учения и доказало тѣржеството на науката.

Тя била названа Галилеева по името и въ честь на тозъ ученъ, който умственно прилѣтелъ по нейнитѣ стѣпки, измѣрилъ вървежа ѝ и опредѣлилъ времето на нейното завръщание.

Около 1835 г. сирѣчь тоже комахай подиръ 76 г. тя са появила пакъ; подиръ туй; безъ друго, тя ще са поеви пакъ на своето време. По тозъ начинъ Галилей първъ доказалъ че може да са опредѣли време на обръщанието поне на нѣкои комети.

До сега сж опредѣлени пѣтищата само на три комети. Но то са знае първата стѣпка е всѣкога най-мжчната. До сега сж опредѣлили три, съ време ще опредѣлѣтъ трийсетъ и повече. Най-важното тукъ състои въ туй че науката стигнѣ до тамъ дѣто да докаже че кометитѣ не сж случайни явѣния.

Подиръ това то е цѣло суевѣрие да гледами на опашатитѣ звѣзди за знамение на гнѣва или на благостита на Господа, да признавами за ненаданно знамение такъ визъ тѣла, които постоянно са мѣстятъ въ небесното пространство, мѣстятъ са по опредѣленъ пѣтъ и по тозъ общия законъ на тяготѣнието, както и всички други небесни тѣла.

Ако пѣкъ ний не можемъ да гледами всѣкога кометитѣ то причината на туй е неопредѣленността и чрезмѣрний обѣмъ на тѣхний пѣтъ на забикалка. Комети до сто, а може би и повече, идвали сж при насъ

на таквъзъ разстояние, защото ний сми могли да ги видимъ съ просто око; но не сто, а безбройно множество опашати звѣзди са носятъ по небесното пространство. Въ туй са убѣдили най-добръ тогазъ, когато изнамѣрили телескопа, съ помощта на който сж били открити такъ-визъ комети каквито не било възможно да видимъ нѣкога съ просто око.

Ако ний можахми да гледами съ просто око тѣзъ комети, които са видятъ презъ телескопъ то всички щѣхми да гледами на тѣхъ безъ най-малко очудване, както гледами на обикновеннитѣ звѣзди, и никой не би мислилъ, че тѣ предсказватъ зло или добро, или че нѣкоя опашата звѣзда съ опашката си ще обивие нашата земя — и че ще бжде край на нашата земя.

Трѣба да ви кажж при това че тѣзи мисль сирѣчь че опашата звѣзда може да са сручка, да са удари съ земята не твърдѣ отколъ е безпокоила хората, (1832 г.) та еще въ една отъ най-образованнитѣ страни на Европа во Франца. Ужасътъ билъ общъ; но по-между ученитѣ са намѣрилъ единъ чловѣкъ, Араго, който доказалъ тѣй очивѣстно както двѣ-по-двѣ правятъ четири че това е невъзможно. Поуспокоилися, които били поумни, но все пакъ не съвѣмъ повѣрвали докогато страшната комета не са скрила отъ очитѣ имъ.

И какъ, наистина чудно, какъ е могла да хрумне на ума, а особито на хора христиени, таквазъ безумна мисль, че всемогущий Господъ ще испрати каква годѣ комета за да разруши нашата земя? Нема е потребна за това нѣкаква нищожна опашата звѣзда на Тогозъ, който съ една своя дума е създалъ всичката вселенна, всички тѣзъ морията тѣла небесни, които видимъ и не видимъ.

* * *

Прѣди да свършимъ нашата разговорка за опашатитѣ звѣзди ний сми длѣжни да поменемъ двѣ думи за тѣзи която отъ нѣкое време насамъ са е поевила на нашия небосклонъ. Нашитѣ читатели безъ друго сж вече съгледали и разгледали тѣзи комета и ний виждами за излишно да очъртайми пжтя и посоката дѣто тя стои за да може да я намѣри нѣкой.

Въ началото на Априлия тѣзи година, неуморимийтъ Марсилски астрономъ Г. Коджъа съгледалъ за първи пѣтъ тѣзи комета отъ високото на обсерваторията си. Той направилъ нѣколко послѣдователни предирвания съ спектроскопа си и извѣстилъ на учений свѣтъ за това. Г. Сенки тоже е видѣлъ тѣзи комета и редовно послѣдвалъ посоката и развиванъето ѝ. Ученитѣ астрономи заключили отъ съгледванията си че тази комета ще може да са съгледа съ просто око въ края на Юния, както и дѣйствително излѣзе.

Ний са надѣвами че подиръ преговоритѣ ни по опашатитѣ звѣзди, нашитѣ читатели не щѣтъ вече погледнѣ на туй обикновенно явѣние като предсказвател на нѣкои доброчестини или на нѣкои злочестини.

Б.

МАРМОНТЕЛЪ, академикъ, родился въ 1723, писа различни любословни произведениа между които са отличаватъ **ИГКАС-ити**, видъ прозѣнъ поемѣ отъ исторіѣтъ на Мексико, **ВЕЛИСАРИЙ**, романъ който има предметъ наукѣтъ на управленіето, и неговыты **ПРАВСТВЕННЫ СКАЗКИ**.

ВЕЛИСАРИЙ.

ГЛАВА VIII.

Велисарій ся расхождаше съ водача си по пѣтя. Щомъ го видѣ Императоръ (1), слези отъ колѣтъ си; и като ся приближи при него: Вій ся намирате вѣждали, му рече, въ

(1) Иустиніанъ. Ето що споминува за Иустиніана и Велисарія Гилфердингъ въ своѣтъ Исторія Сербовъ и Болгаръ (Часть 1. Стр. 7).

— Нека ся пренесемъ на Византіѣ въ първѣтъ половинѣ 6-го вѣка.

Престола на кесарыты занимава великіятъ законодатель, най-знаменитіятъ изъ императорыты на источныя Римъ. Сынъ Истоковъ, той ся назовавалъ преди Управда, а сега превели името му и го назоваватъ Юстиніанъ; родомъ изъ поселенцыты на селото Ведряны (Въ старъ Дарданіѣ, дето е сега Кюстендилъ и Софія,) който ся обличавалъ отъ произносеніето

важны размысленія. Огъ впечатленіето що ми произведе неправдината който направихъ да стори злополучныя старецъ който вы осжде, азъ размысляхъ съ сына си (1) възъ опасносты на верховныя санъ, и му казвахъ чи е много странно дето едно множество свободни людѣ могли сж нѣкога да ся съгласятъ за да възложатъ сѣдбинѣтъ си върхѣты на единъ самъ чловѣкъ, чловѣкъ слабъ и немощенъ като тѣхъ, който лесно може да ся измамва, подлежи на излѣгване, и на когото едноминутното заблужденіе можеше да стане толкосъ губително! И вървате ли вый, рече Велисарій, че единъ върховенъ Съвѣтъ, единъ народъ събранъ да бжде по праведенъ и по непогрѣшимъ? Дали подъ властѣтъ на единъ самъ Камиловцы, Оемистокльовцы и Аристидовцы ся заточихъ! Да ся умножатъ пружиныты на правителството, то е да ся умножатъ пороцыты; защото секи единъ тамъ внася своиты. Не е прочее неумѣстно дѣто сж предпочели най простото; и Държавыты или завоеваны сж были или основаны, или възъ добринѣтъ на законыты сж си положили надежбѣтъ, или възъ силѣтъ на орѣжіята, естественно е че най мудрыятъ чловѣкъ, най юнакатъ най искусныятъ, е получилъ довѣріето, и съединилъ желаніятъ на по мнозинѣтъ.

си като чуждоземецъ, «варваринъ.» Той ся възвисилъ споредъ покровителството на предишнія императоръ, своя уйка, Юстина, който и той нѣкогашъ, младъ земледѣлецъ, дошелъ пѣшъ изъ Ведриянъ въ Византіѣ, съ единъ кожухъ на гърбъ, и подиря превелъ тамъ жена си, на име Лупкиня, сестра на Бѣгленицъ, майка му на Управда, и племянница пакъ на Бѣгленица, по римски Вигиланція. — Славенъ съ свойты войны, съ побѣдыты на свойты полководцы, Императоръ Управда: а неговити полководцы кои сж? Първыя — Велисарій, родомъ изъ сѣщѣтъ Дарданіѣ, отъ дето излязаль императорскіятъ домъ: какво е было тогази въ неіѣ управленіето, показва челядата Юстинова и названіето на новѣтъ крѣпость, който Юстиніанъ построилъ при самыя градъ, дето ся родилъ Велисаріи — Скоплица, най сѣтнѣ името на великія полководецъ не е римско, не е грѣцко, не е германско а какво друго е освѣнь Величаръ? и проч. (Мирозрѣніе (Слѣст. 1. Преводъ Съчиненія Гилферд. Стр. 3. 1870.

(1) Самодержечатъ посѣщава Велисаріа, който бѣше слѣпъ, подъ името на бащата на нѣкой младъ велможъ называемъ Тиверій, или Тиберъ.

Учудвамъ прочее, не че едно многолюдіе събрано е поискало да повѣри на единъ самъ чловѣкъ стараніето да управлява сичкиты; но че единъ самъ е пощялъ нѣкога да ся натвари съ туй трудно стараніе. Ето, рече му Тиберъ, което азъ неразумявамъ. За да го разумѣешь, рече старецътъ, поставися на мѣстото и на народа и на началника въ туй първо избиране.

Каква опасность за насъ, треба да си е рекълъ единъ народъ, каква опасность има за насъ като дадемъ на себеси единъ царъ? Отъ имота на синца ни правимъ неговия; отъ силыты на Държавѣтъ правимъ неговыты силы; ный свързвамы славѣтъ му съ нашиты благополучія; като първоначалникъ, той неще сжществува освѣнь съ насъ и споредъ насъ; той нѣма пречее що да стори освѣнь да обыча себе си за да обыча народыты си, и освѣнь да осеща своиты полезности за да бжде праведенъ и благодѣтеленъ. Таквасъ е была тѣхната искренность. Тій не сж смятали, рече Іустиніанъ, страститы и заблужденіята които ще осаждаѣтъ душѣтъ на единъ първоначалникъ. Тій не сж видѣли, отвѣща Велисарій, освѣнь нераздѣлното единство на полезностьтъ (интереса) между самодържеца и народа. Тій помислихъ като невъзможно щото едина да бжде отъ се сърце и хладнокръвно врагъ на другія. Мжчителството (тираніята) имъ ся стори единъ видъ самоубійство което не можаше да бжде освѣнь слѣдствието на избезумяване и захласване; и за въ случай когато единъ първоначалникъ бы пораженъ отъ тѣзи опаснѣхъ въртоглавостъ, тій сж ся снабдили съ размысленѣтъ и мждръхъ волѣхъ на законодателя за да ѣхъ противоположатъ на слѣпѣтъхъ и пристрастнѣхъ волѣхъ на чловѣка врага на самосебеси. Тій сж добръ предвидѣли какъ имѣтъ да ся страхуватъ отъ единъ паплачъ чловѣцы склонны къмъ лошевинѣтъхъ; но не сж ся съмнѣвали какъ този зборъ, който секога съставя по малкото число, да не бжде лесно преудоленъ отъ уважителното множество на чловѣцыты които ся интересуватъ за доброто, на челото на които ще бжде сѣкога царя. И отистинѣхъ, преди опыта, кой бы можилъ да предвиди че ще има първоначалници толкозъ безумни щото да ся отдѣлѣтъ отъ народа си и да ся съединяватъ съ непріятелиты си? То е едно преобрѣщане на природѣтъхъ и на разума толкозъ нера-

зумяно, щото трябаше да го е видѣлъ нѣкой за да го повѣрва. Азъ намѣрвамъ съвѣстѣмъ просто дѣто не сѣ ся на-
давали за таквози хората.

Но избирането на единъ самъ, за да владѣй надъ сич-
кыты трябаше да причинява страхъ на него сѣщія когото
бѣхъ избрали. На единъ челедоначаликъ баща, който има
петъ или шесть дѣца да отхрани, да нареди, да ги направи
благополучны на положеніето имъ, толкосъ му е мѣчно да си
спокоенъ! Какво ще бѣде съ начальника на едни челядь коя-
то ся съставя отъ милионы?

Азъ ся задължавамъ, трябало е да си рече, да живѣѣмъ
само за народа си; азъ жертвовамъ спокойствіето си за да
ся той несмѣщава; азъ ся обѣщавамъ да му давамъ законы
полезны и праведны. Колкото повече мѣ прави силенъ, тол-
косъ по малко свободенъ мѣ оставя. Колкото повече ся пре-
дава на мене, толкосъ повече мѣ прилепя къмъ негоси. Азъ
сѣмъ длъженъ да му давамъ счетъ за безсиліята си, за за-
блужденіята си; азъ му давамъ права възъ все щото сѣмъ:
най послѣ азъ ся отричамъ отъ самъ себе си, току като скло-
нѣ да царувамъ; и особнятъ чловѣкъ ся унищожава, за да
остави на царя едни души всецѣла. Познавате ли вый са-
моотверженіе по великодушно, по неограничено? Ето обаче
какъ мысляше единъ Антонинъ, единъ Марк-Аврилій. *Азъ
нѣмамъ вече нищо свое, думаше едина; и сѣщіятъ ми па-
латъ не е мой, говораше другіятъ; и тѣхнити подобни мы-
слили сѣ като тѣхъ.*

Простонародното лекомысліе не вижда въ верховныя санъ
освѣтъ малкиты наслажденія които го бы лѣскали, и които
то жѣлае, палаты, царедворъ, поклоненія, и онѣзи търже-
ственность съ коѣхто сѣ помислили че треба да придружатъ
началството за да го направатъ по уважително. Но измежду
сичкото туй не остава най често освѣтъ чловѣкътъ натис-
натъ отъ старанія и отрѣпанъ отъ безпокойствія, жертва на
дължноститы си, ако ги изпълнява вѣрно, изложенъ на пре-
зрѣніето, ако ги пропуска и на омразѣтъ ако ги предател-
ствува (измѣнява), притѣсненъ, припятствованъ безпрестанно
въ доброто както и въ зло, като има отъ едни стѣрнѣ о-
бдающити gryжи и жестокиты будуванія; отъ другъ стѣрнѣ,
догегването отъ самъ себе си и отщението отъ сичкиты имо-

ти: ето какво му е състояніето. Доволно добръ сж ся трудили за да изравнятъ удовольствіята му съ мжкиты му; но мжкиты му сж бескрайны а наслажденіята му сж ограничени въ кръгъ на нуждыты му. Сичката промышленность на пишнотытъ (люкса) не може му да новы чувства; и когато наслажденіята го извикватъ отъ сакъ стърнъ, природата му ги запрещава, и безсиліето му ся отрича отъ тѣхъ. Тѣй сичкото излишно (знаеде), което го забыхаля, загубено е за него; единъ широкъ палатъ не е освѣнъ едно пространно праздно въ което той не занимава освѣнъ единъ точка; подъ багряны занавѣси (пердета) и позлатены украсенія той търси напразно сладкія снъ на земледѣльца подъ колибѣтъ; и на стола си самодержеца ся стѣснява щомъ челоуѣка ся е насытилъ (1).

Азъ разбирамъ, рече Тиберъ, какъ челоуѣкъ е твърдъ слабъ за да може да ся наслаждава отъ сичкото; но не е ли пакъ нищо туй дѣто да има да избира?

А! момче, момче, извикна Велисаръ; ты не познавашъ болестъ на сытостытъ. Тя е най гибелното поваяване въ което може да испадне една душа. И знаеш ли коя му е причината? Леснотата дето да има сичкото, е онова, което прави да не е чувствителенъ нѣкой на нищо. Или желаніето нѣма времето да ся роди, или като ся ражда е удушено отъ стичането на благагы които го надминуватъ. Искуството ся исчерпва на притѣненія за да сжживи изгасналигы охоты; но чувствителностьтъ на душѣтъ е исхабена, и като нѣма подбадането на нуждытъ, тя непознава нити привличането нити цѣлѣтъ на удовольствіето. Тешкѣ му на челоуѣка който има сичкото се както желае! навыха, който прави толкосъ жестоко чувството на лишеніето, направя невкуснъ, блуткавъ, сладостытъ на добрите нѣща които нѣкой има.

Вый ще ся съгласите обаче, отговори Тиберъ, че има за единъ царъ наслажденія тънки и чувствителны които шыкога не умръзватъ. На примѣръ! попыта старецатъ. Но на примѣръ, славата, рече младыя челоуѣкъ — И коя? — Но отъ секи видъ слава, опжзи на оржжіята най-първо. — твърдъ

(1) Сирѣчь на трапезѣтъ като ся насыти като челоуѣкъ фане да ся сжкалдисва душата му (да ся стѣнява) като царъ, да ся безпокон отъ мысли и проч.

добръ. Вървате ли вый прочее че побѣдата е едно наслаждение твърдѣ пріятно? А! когато е нѣкой оставилъ възъ прахъ тисящи закланы чловѣцы, може ли да се предаде на радостѣтъ? Азъ прощавамъ на онези презъ които преминахъ опасноститы на едно сраженіе да се радватъ че сж избягнали отъ тѣхъ; но за единъ царь роденъ чувствителенъ, единъ день който е направилъ да текатъ волны отъ кръвъ и който ще направи да изливатъ рѣки сълзи, неще бжде никога хубавъ день. Азъ съмъ ся проходилъ нѣкога презъ полето на битвѣтъ; азъ бы искалъ да вида на мястото си единъ Неронъ; той бы плакалъ. Азъ знамъ че има царь които си даватъ наслаждението на войнѣтъ, каквото бы си дали и наслаждението на лова, и които излагатъ нѣродыты си каквото бы стремили кучетата си; но лудостѣта да завоеуватъ е единъ видъ скѣперство (сребролюбіе), което никога не ся насища. Областѣта койкто е грабната е съсѣдна на другѣ областъ не грабнѣтъ юще; отъ едно подиръ друго по рано или по късно дохожда едно повръщаніе което ускърбява повече отъ колкото сичкити сполуки не сж лѣскали; и, ако предположимъ даже че сичкото сполучва, отива нѣкой като Александра, до край на свѣтъ, и като него пакъ той ся възвръща като и свѣтъ му е умрѣзналъ и самъ на себе си, не знающъ що да прави съ тѣзи пространни мѣста, отъ които една десятина (arpent дюлюмъ) е доволна да храни иобѣдителя и една сажина за да го закопаѣтъ. Азъ видяхъ на младинытъ си Кирува гробъ; бѣше писано възъ камъка: «Азъ съмъ Киру, онзи който завоева държавѣтъ на Персыты. Чловѣче, който да бждешъ ты, отъ дето и да идешъ, молихъ ти ся да не ми завиждашъ за тѣхъ малко земѣхъ която покрыва бѣднѣтъ ми пепель». Горко! рекъхъ като си отвърщахъ очиты, твърдѣ струва туй трудъ за да бжде нѣкой завоеватель!

Велисарія ли е туй дето слушамъ! рече младытъ чловѣкъ съ удивленіе. Велисарія знай по добръ отъ другого, рече юнака (ероя), какъ любовѣта на войнѣтъ е най ужасното диво чудовище което нашата гордостъ е породила. Има, прибави Тиберъ, една слава по пріятна съ койкто единъ самодържець може да ся наслаждава, оная която ся ражда отъ благодѣніята му, и която му дохожда на раз-

мѣнь отъ общественното блаженство. А! рече Велисаръ, ако като ся възкачаше на столнинѣтъ бѣше нѣкой увѣренъ че ще да прави народиты благополучны, то ще да е безсѣмненіе едно хубаво преимущество дето да държи въ рѣцѣты си сждбинѣтъ на единѣ Държава, и азъ не быхъ ся почудилъ че една величественна душа е пожертвовала спокойствіето си на туй благородно славолубіе. Но пытайте уважаемия старецъ който вы управлява ако е то лесно да ся изпълне. Възможно е, рече самодержеца, да увѣри нѣкой народыты че ся е старая до колкото е было възможно за да улади честытъ имъ, за да улегчи мѣкиты имъ, и за да стани достоинъ за любовытъ имъ. Нѣкои добри първоначалници, рече Велисарій, придобихъ тѣсь признателность презъ животытъ си; и тя стана наградытъ имъ и наи сладкото имъ утѣшеніе. Но освѣнь ако извънреденъ нѣкой случай не направи да ся прояви любовта на народыты, и да направи всеявнѣ тѣзи признателность на сърцата, кой царъ ще посмѣй да ся ласкай че е тя искренна и всеобща? Дворянети му отвѣщавать за нея че е таквази, но кой му отвѣщава за дворянети (лѣскателиты, далкаукчѣиты)? Когато палататъ му ечи отъ весели пѣсны, кой го увѣрява че въ глухиты мѣста на областиты му преддворіето на единъ велможь и колыбѣтъ на единъ земледѣлецъ не ечѣтъ отъ вазджанія? Публичнѣити му празници сѣ театри играеми, хвалбыты му сѣ заповѣданы; той вижда предъ себе си най неfortunѣиты отъ чловѣцѣты, да ся почитатъ, да ся обожаватъ, и когато единъ мжчитель потѣналъ въ сладострастіето, упоая ся отъ кадѣлата на поклонницѣты си, добродѣтелныятъ чловѣкъ който възъ столнинѣтъ преминалъ си е животытъ да прави па свѣтъ малкото добро което зависяше отъ него, умира загриженъ безъ да е позналъ никогда дали е ималъ единъ искренъ пріятель. Мене ми ся кѣса сърцето когато помыслихъ че Іустиніанъ ще слези въ гроба, увѣренъ че азъ съмъ го предалъ и че не съмъ го обичалъ.

Не, извикна самодержецатъ съ въсхищеніе, и като си прекъса речытъ изведишъ, не, рече съ по малко распадѣность, единъ господаръ не е толкозь злополученъ щото никора да не узнава ако нѣкой го обича,

Е добръ, рече Велисарій, той го знай; и туй благопо-

лучіе което можеше да бѣде толкосъ сладко пакъ е разиѣсено съ горчивинѣ. Защото колкото повече единъ царь е любимъ отъ народыты си, толкосъ повече благополучіето имъ му става по драгоцѣнно, и тогази доброто което имъ прави, и злиныты отъ които ги олекчава, струватъ му ся толкосъ малко нѣщо въ общото количество на добриныты и на лошевыныты, щото като стигне въ края на единъ дългъ животъ, той ся пыта оше, Какво съмъ направилъ? принуденъ да са бори безпрестанно противъ потока на соперничествата, виште каква скърбъ трябва туй да бѣде за него да не може никога да го побѣди (потока), и да ся осеща повлеченъ отъ теченіето на случайты. Кому ся стоеше по добръ отъ Марка Авреліа да види свѣтъ благополученъ подъ законыты си! Сичкиты несчастія, сичкиты божи бичове съединихся презъ царството му. Казалъ бы нѣкой че сичката природа бѣше ся подигнала за да направи безполезны сичкиты старанія на мудростѣтъ му и на добринѣтъ му; и онзи отъ самодързцыты който първъ направи да ся въздигни единъ храмъ на благотворителностѣтъ е, може бы, той който отъ сичкиты видѣ повече злополучицы. Но безъ да ходимъ да търсимъ примѣръ далечъ отъ насъ, кое царство е по трудолюбиво и по благоденственно по видимому отъ Іустиниановото? Трійсетъ години войны и побѣди въ триты части на свѣтъ; сичкиты загубы които Имперіята бѣше направила отъ единъ вѣкъ, управены чрезъ сполукиты; сѣвернити и западнити народи отблъснати оттаткъ Дунава и Алпыты; спокойствіето отдадено на Азійскиты области; царѣ побѣдени и доведени на торжеството (тріумфъ); упутошеніята отъ чумѣтъ, отъ набѣгиты, отъ землетресеніята като затреты отъ вселеннѣтъ чрезъ едниъ благотворителнѣ рѣкѣ; укрѣпленія и храмове безчисленны, едныты отъ ново въздигнаты, другиты учредены съ повече блѣсъкъ: какво по уважително и по великолѣпно! и да види подиръ туй, въ старинѣтъ си, Державѣтъ си притиснатѣ да клони къмъ развалѣтъ си, безъ да сѣ могли никога побѣдителныты му рѣкѣ да ѣхъ преутвърдятъ пакъ. Ето свършакатъ на трудоветы му и сичкіятъ плодъ на дългиты му старанія. Научете ся прочее, любезный ми Тибере, да уплаквате частѣтъ на царѣто, и да ги сѣдите съ нисходителностъ; и найпаче да не мразите достоуважаемыя

старецъ който ви управлява, заради лошевого което му е избъгнало, или доброто което не е направилъ.

Вый мъ слисвате, рече Тиберь, и първиятъ съвѣтъ когото ще дамъ на пріятеля си, който былъ бы патваренъ съ едиѣ куронѣ, ще бѣде за да ѣх остави. Да ѣх остави ли!? послѣдова юпакатъ. Не, пріятельо, вый имате твърдѣ много дерзость за да съвѣтувате едиѣ нефелищинѣ. Оморяваніята и онасноститы направихъ ли вы да оставите оружіята? сабята или жезала то е се равно. Тряба челоувѣкъ да изпълнява съ постоянство сѣдбинѣтъ си и дължноститы си. Не скривайте никакъ на пріятеля си какъ той ще бѣде жертва на своиты си; по кажете му въ сѣщото време какъ тая жертва има обаянія, привлекателности; и ако ище да бѣде платенъ за неѣх, нека ся проникне, нека ся упиѣ отъ въсхищеніето (енеуѣсїазма) на общото добро, нека ся предаде безъ завардване на туй доблестно чувство и нека чака отъ добротѣлътъ си исплащането и възнагражденіето на подвижыты си. И гдѣ е прочее туй възнаграждение? попыта младыя челоувѣкъ. То е, рече старецътъ, то е въ чистото и сѣрдечно чувство на добринѣтъ, въ наслажденіето да оѣща себе си челоувѣколюбивъ, чувствителенъ, великодушенъ, достоенъ найпослѣ за любовьтъ на челоувѣцыты и за погледыты на Вѣчныя. Вѣрваш ли че едиѣнъ добъръ царъ смята сутринѣтъ платѣтъ на денѣх си? Събудися, дума той на себе си, и нека твойто разбуджане да бѣде разбуджането на правдинѣтъ и на благодѣяніето. Остави малкиты полезности на спокойствіето си и на живота си: ты не живѣишь за себе си. Твоята душа е душата на едиѣнъ голѣмъ народъ; твоята воля не е освѣнь всеобщата воля; закона ѣх изрича и ѣх усвятява. Царувай съ неѣх и помни си чи твойта работа е благополучіето на свѣта. Ты си разволненъ, разтроганъ, любезный ми Тибере; азъ оѣщамъ рѣкътъ ти която трепери въ мойтъ. А! бѣдете увѣрени, че добротѣлъта, даже въ грижыты си, има увеселенія небесны. Ты не обезпичава никакъ благополучіето безъ примѣсъ; но да ли има таквози на свѣтъ? Да ли е то (благополучіето) за несползны челоувѣкъ, за лошія (за растлѣнія, подлыя) да бѣде запазено? Добрыя царъ дава сѣлзы на злочестивыныты които не може да махне; но тѣзи сѣлзы, мыслите ли ги вые да сѣх горчивы, каквото

съзлыты на завистьтъ, на срамъ или на біенето на съвѣстьтъ? Тъ сж съзлыты на Тита койго сплаква единъ день що гу е загубилъ (безъ да може да стори добро). Тый сж чисти каквото изворотъ имъ. Убадете прочее на пріятеля си, съ единъ власть като че Богъ говори презъ твойтъ устъ, кажете му че, ако е добродѣтеленъ, на каквото мъчно положеніе и ако гу докара счастіето, не ще му ся случи никогда да гледа съсъ завистливо око най щастливия отъ лошиты. Но тжсъ благопадѣжность, подпорката на добродѣтельтъ, не ся основава отъ самосебеси: треба да предрасположимъ за неіхъ душихъ на единъ младъ князь (принсъ); и утръ ще видимъ ведно средствата за да го преготвимъ за тжсъ цѣль.

Той прави каквото ще съ моіхътъ душъ, рече Тиберь на Іустиніана: той іхъ въздига, сваля іхъ, превъздига іхъ споредъ както си ще. Той раздира моіхътъ, рече самодержецатъ, и тѣзи слова, които му избѣгнахъ съ едно въздѣшане, послѣдовахъ ся отъ едно дълго мълченіе. Неговити дворяне опытахъ ся, но на празно, да го избаватъ отъ невеселостьтъ му; той ся притѣсняваше отъ стараніята които правяхъ за да го забавляватъ.

(Преводъ И. Добровскаго).

КНИЖЕВНИ ВѢСТИ.

* * * КНИГОВИЩЕ отъ Д-ра Богорова, Книжка 2-ра Виенна 1874. — Имахми честъта да прочетемъ отъ кора до кора и втората книжка на книговище. Ний тозь пжтъ са увѣрихми напълно че трудолюбивий филологъ безъ да ще е заслѣпенъ отъ фанатизма на пуризма си. Ний ще докажемъ туй еъ най-ясни доказателства за да не помисліхтъ нѣкои че бѣдчмъ г. Богорова. Ний ще покажемъ и всѣки ще са увѣри че не могатъ да бждѣтъ по-голѣми противорѣчия, по-страшни заплитания отъ тѣзи въ които влѣзва безсѣзнателно, види са, искренний интъкъ пуристъ.

Предя всичко г. Богоровъ натяква на нашитѣ стари и мла-

ди писачи и преводачи че са насмали на тежката работѣ да пишѣтъ и превеждатъ по български, като знаѣтъ отъ народний езикъ, само онова щото научили отъ бацитѣ, и за туй тѣ сѣ понудени (намѣето принудени) да сѣ спомогатъ съ Руский езикъ, тѣй щото книгитѣ имъ ставали шарени, нито Български, нито Руски.

Но ако за тѣзи наши писатели това, сирѣчь спомоганьето имъ съ руский езикъ е единъ голѣмъ грѣхъ, какъто го гледа туй г. Богоровъ ний казвами че този грѣхъ не по малко тежи и върху шията на г-на Богорова. Нѣщо повече. Г-нъ Богоровъ носи грѣха на всички млади които осжда за щото въ превежданьето и писаньето си тѣ са водѣтъ отъ единичкия Френско-Български и Българско-Френски неговъ рѣчникъ, който имами на нашия езикъ.

Преди да напише своя рѣчникъ г. Богоровъ като Българинъ и съвѣстенъ филологъ въ разстояние на 30 годишното си командѣ писателствуване помежду народа и за наредѣ е избродвалъ и разтѣреалъ българския езикъ. Разбира се че подиръ избродваньето и събираньето на думитѣ отъ народ. езикъ г. Богоровъ е наредилъ и издалъ този рѣчникъ. Когато е тѣй, то г. Богоровъ нѣма да ни каже че е незнаялъ българския езикъ преди 3-4 години когато е печаталъ и препечатвалъ своя рѣчникъ. Туй прието за начало, ний ще прегледами какъ въ що г. Б. критикува или какъто самъ казва разглежда та поправя нѣкои български новоиздадени книги въ втора книжка на своето «Книговище.»

Като разглежда *Пжтување около свѣта* преводъ С. С. Бобчева въ 6 стр. на Книг. разгледвачтъ казва че *около свѣта* щѣло да каже на български *поврага*. (Ний незнаемъ за кой български езикъ говори г. Богоровъ; да ли не е за тозъ, който сама-си кжлжи на *прѣстола си отгорѣ*.) Около свѣта по френски е *autour du monde*, въ Фр. Б. Р. на г. Бог. *autour de* е преведено *около*, вижъ стр. 32. Български ли е г-не *около* или не? Ако не е защо сте го писали въ френско-българския рѣчникъ или защо не сте турили при него и околорѣтъ? — На стр. 7. намѣето *пространство* трѣбало просторъ; въ рѣчника стр. 172 *étendue* е *пространство*, просторъ нѣма. Кога и отъ дѣ побългарихте тѣзъ дума г-не? — *Подвижни* поправяте го по новия си езикъ съ мѣстливи; въ рѣчника ви тѣзи дума мѣстливи не съществува. Ако не вѣрвате турете си цѣлата, отворете 286 стр.

и на първа колона 23 ред. четете и вижте, *mobile*, *подвижни* намѣсто *вещество* разгледвачтъ иска да са каже платъ. Като докторъ безъ друго той има *познаеа* отъ положителнитѣ науки и знае че камъкътъ, желѣзото, вѣглищата и водата сж вещества. Споредъ Богор. езикъ ний можемъ да кажемъ: камъкътъ, желѣзото, вѣглищата и водата сж платове. Можемъ ли г-не Богоровъ? — Ний съгледвами сжщото съ думитѣ, постоянно, жители, движене, занимаватъ, ископаемо, растително, домашни и др. които той поправя съ думи новозмисленни, що нѣма въ рѣчника му. — Но по чудното е въ поправянъето на нѣкои думи, които сж сжщо народенъ говоръ, и които за г. Богорова не сж чисти български защото . . . защото той тѣй иска. На примѣръ *гори*, той поправя съ планини. Защо? — Народнитѣ пѣсни пѣятъ: горольо зелена, водольо студена ипр., паднѣла ѣ слана голѣма, ослани гора зелена идр. — Намѣсто *бръгове*, той иска крайща. Защо? — Не е ли народна гатанка що казва: отсамъ брѣгъ, отатѣтъ брѣгъ на ерѣдата бѣлъ снѣгъ. —

Въ разглежданъето Св. Истор. пр. Марковъ, разгледвачтъ поправя *принудихъ* са съ понудихъ са; не е тѣй въ рѣчника му нито въ другитѣ му книги. Вижте предисловие на Френско-Българския Рѣчникъ редъ 21. За то ний са видѣхми *принудени* ипр. Като прави *опроявенеа* за първата книжка на коричката за втората казва: вредомъ рѣчь *много*, чети: млого. Г. Богоровъ, види са, съноваль твърдѣ скоро че рѣчь много е чуждица и за туй я изгонва изведиѣтъ отъ езика си. Отъ всичко казано до тукъ излѣзва че:

1-о Самъ г. Богоровъ не е проникнѣлъ въ съвършенното познаване на българския езикъ защото което казва и пише вчера по единъ начинъ (*подвижни, пространство, вещество*) днесъ го иска инѣтъ мѣстливи, просторъ, платъ и не знамъ що.

2-о, Когато е писалъ рѣчника си, той не е мислилъ да излѣзе да прави разглеждания на тѣзи преводи, въ които преводачитѣ слѣдватъ негова прѣдъ-двѣгодишенъ езикъ.

3-о Като изнамѣрва или искалѣпва нѣкои нови рѣчи или *рѣчове* (споредъ него), той иска логическата тѣзи възможность щото всички писатели на български въ сжщото време да сж искѣлѣпили, приели и употребили тѣзи рѣчь за да нѣма въ що да прави разглеждане на книгитѣ имъ. Работа, която не може да бжде освѣтъ отъ нѣкоя свѣрхприродна сила.

Прѣди да свършимъ тозъ пѣтъ бѣлѣжкитѣ си на г. Бого-

рова ний ще му дадемъ единъ свѣтъ, върху който го молиме да поразмисли.

Никога и въ никое време налаганьето на тѣзи или на онѣзи система, на този или на онзи езикъ не е сполучвало. За да са приеме едно какво да било нѣщо, свѣтътъ трѣба по-напредъ да са увѣри че то е добро, че то е полезно и че най-послѣ то си има мѣстото. Да, признаваме го и ний, нашия езикъ, както казахми и въ преминжлата книжка на Читалище, има потреба отъ очистяньето на много чуждици и несвойщини, които сж введени въ него повечето отъ нѣмай-каждѣ. Но това ний нѣма да постигнемъ съ налаганьето. Не съ кръканьето: не трѣба да пишешъ тѣъ дума ами тѣъ, ти незнаешъ български, научи са български че тогазъ пиши, ще стигнемъ ний до единъ край.

За сега ний трѣба да избродями лексическото и синтаксическо богатство на нашия езикъ; да показваме просто и чисто кои думи чисто-български на мѣсто кои не български могатъ да са употребѣжтъ ипроч. То са знае че отъ какъ приготвимъ вещество, извадимъ на явѣ богатството на нашия неизбродимъ и необработенъ еще езикъ, то тогазъ всѣки отъ само себе ще почене да избърля всѣка чуждица и ще приеме и употребява чисто народнитѣ ни думи и говори. Кому нѣма да бжде мило и драго нашето? Впрочемъ, какъ може да са избърши туй вещество, какъ може да са искара на явѣ езичното ни богатство? — То е друго питанье.

* * * РАСКАЗИ ЗА СТАРОВРЕМЕННИТЪ ХОРА. III. За Старитѣ Грѣци (преводъ отъ руски) издада книжарницата на Х. Г. Дановъ 1874. Цѣна 7 гроша. — Третята книжка отъ разказитѣ на старовременнитѣ хора е излѣзла на бѣлъ свѣтъ. Ний прочетохми тѣзи книжка съ сжщото удоволствие, което усѣтихми при четеньето на двѣтъ първи. На преводача сж избѣгнали нѣколко руски рѣчи, но и това не прѣчи на доброто разбирање, на занимателното четенье и на полученитѣ сѣтнини които всѣки ще има отъ тѣзи книжка.

* * * КАТИХИЗИСЪ ЗА ЗЕМЛЯДѢЛИЕТО или първоначално изучаваніе на землядѣліето за въ училищата и за сѣкиго, извлѣчено изъ най-новитѣ ръководства отъ Ц. Гинчова Шкѣпърнева. Издава Н. П. Недѣлковичъ. Второ издание. Цариградъ, 1874, Печатница Карапетровъ и Друж. Стр. 123. Цѣна 7 гроша. За тая книжка ний ще поговоримъ въ гдущитѣ бройове на Читалище.

СТИХОТВОРЕНИЯ.

ПИСМО КЪМЪ ЧИТАТЕЛЯ.

Не тѣрси читателю въвъ мойте песни
Парнасътъ съсъ сладоститѣ си небесни,
Омирски умъ, мисли аллегорически,
Високи думи — *дарби поетически.*
Азъ сѣмъ простъ, тѣзи попара не е за менъ,
Не ми стига тиквата, не сѣмъ тѣй ученъ,
Нито пакъ сѣ залавямъ съсъ дълбоки неща,
Тѣй младъ да си бѣж главата азъ неща.
Да, нека други сѣ бѣхтѣтъ и потъ лежтъ,
Азъ сѣмъ отъ онезъ' детъ пейтъ и сѣ смежтъ;
Азъ не пишѣж, не, отъ някаква си нужда,
Нито пакъ че смѣхъ или страсть мя побужда,
Азъ пишѣж е тѣй на, и азъ не знамъ защо,
Катъ ми сѣ пише грѣхъ ли има нѣщо?

.....
Попитай славежтъ защо сладко си пее,
Попитай ветрецьтъ защо тихо си вее,
Нека ти каже слънцето защо свети,
Питай защо мириши красното цвѣти?
Налъ за туй че природата ги тѣй дарила?
Добрѣ, и мойта майка тѣй мѣ родила.
Ще ми сѣ смежтъ, казвашъ, да, ще мѣ корѣтъ
И песните ми безъ жялость ще да горѣтъ
Защото който пише завистъ спечялва,
И на простъ, глупъ, ленивъ, лѣжець и смешень става,
И сички го гонѣтъ и сички го мразѣтъ,
И сички го тѣпчѣтъ и плюжтъ и газѣтъ.
Нѣ азъ не мѣ е страхъ никакъ отъ тезъ врази,
Защитникъ ми е Богъ, Той ще мѣ опази,
Той, дето животѣтъ и умѣтъ ми даде,
Дето светлината отъ нищо създаде,
Детъ съсъ една речъ Вселенната направи,
Той отъ лошита да, той ще ме избави.

Пакъ после незнамъ кой ще бѣде този глупъ
Дето ще остави учени единъ купъ,
Който вѣвъ Цариградъ пишѣтъ, превождаъ
Да, преписватъ, съчиняватъ и нареждатъ
И подъ пресѣтъ трупѣтъ секи день катъ бесни
Весници, Сатири, Трагедій, Песни,
(Предмети достойни за завистъ съ една речъ
И прочути вѣвъ свѣтътъ близо и далечъ),
За да сж погриже и олови съсъ менъ
Простъ, неучень, непознатъ, тѣменъ,
Самъ, отдалечень отъ свѣтовнити злини,
Безъ да гонѣж слова нито светливи дни,
Безъ да тичамъ подиръ нѣкоя надежда.
Азъ сжмъ увѣренъ никой не мж поглежда
Да, никой никога не ще ми завиде
И съ криво око никой не ще мж виде.

Единъ червей дето сж влаче и пѣлзи
Кой предприема съсъ кракъ да го пригази
Налъ е слабъ чи за туй секи го презира?
(Немощѣж на всекаде милость намира).
И свирепити Леви дѣто кръвъ пѣѣтъ
Безсилніятъ пѣтникъ никога небѣѣтъ.

Нека предположѣж най сетне и ази
Че ми завиждатъ и гонѣтъ много врази
И че прѣтелите ми грѣбъ ми сочѣтъ,
И че вредъ за мойта глава зжби точѣтъ,
Знаишь ли прѣтелю що ще имъ кажѣж?
Какъ съсъ съвестѣта имъ азъ ще ги накажѣж?

Ще имъ речѣж, напредъ бедни мѣчете мж
По-слабъ сжмъ и отъ червеѣтъ тѣпчете мж,
Вашята завистъ ще бѣде мойта слава.
И ниската ви душа детъ въ гнѣвътъ плава
Не мж кори, ами напротивъ мж хвали
И вечно кандило за память ми пали.
Ви тѣрсите да мж направите злочестъ
Пакъ незнайте ви че славите мойта честъ
И мж хвалите безъ да сж сжмнявате
Катъ съ'големити хора мж сравнявате.

Когò отъ големите не сж гонели,
Кого не сж завиждали и мразили?
Кой прочуть поетъ и кой голѣмъ писателъ
Въ цѣлиятъ си животъ нема неприятелъ,
И не падна жертва за да бжде веченъ,
Да, кажете ми кой философъ кой ученъ
Подирь себе име и память остави
И безъ да умре мжченикъ, сж прослави?

Гонете мж прости за да сж отлича
Съ' вашята завистъ и тѣхъ ще сж облека;
Големити, прочутити тѣй сж кичатъ
И храбри въ пжтѣхъ на славата тичятъ.

Корете мж безумни, азъ ще си мжлча,
Не, нема да сж сжрдж, нема да гжлча.
Грижи ли сж слънцето кога ясно грее
Пакъ гледа златните зари дето то лее
Върху земята, хората да ги газѣхъ,
Да ги гнусѣхъ, да ги псувахъ, да ги мразѣхъ?
Страхъ ли е скалата отъ морските вълми,
Плашили сж Балканътъ кога гърми,
Крисе ли сж орельтъ кога бурж вее?

И азъ не мж е страхъ кой ще некъ ми сж смее,
Нека мж мрази, нека съсъ прѣстъ мж сочи,
Нека мж гони и зѣби за менъ точи.
Въ сърдцето ми силніятъ огнь детъ гори
Нема да огасни, нема сж покори
Защото е пламакъ свѣтъ и природенъ,
Защото е запаленъ отъ какъ сжмь роденъ,
Защото е духъ О! и искра небесна
А не гнѣвъ, нито пакъ страсть слѣпа и бѣсна.

Франця.

НѢ, НЕ Е УМРѢЛЪ.

Падна, падна и той! Не спирай, сждбо, вечъ
Жестокостъта си ти: върви, и сѣка речъ

Нѣкъ жертви трупа ты надъ·крѣвнѣиѣ олтаре
На пагубенѣ ты гнѣвъ! и сѣки твой ударѣ
Нѣкъ бѣде придруженѣ сѣсѣ кѣрвави рѣки!
Жестокоститѣ твой ще удрятѣ вече въ насѣ
Безчувственни скали: ще бѣде нѣмѣ нашѣ гласѣ,
Безѣ сѣлзи нашитѣ очи!

Отѣ толкова годинѣ доволна не оста
Сѣ безбройнитѣ бѣди, змий усойни тѣ
Изѣ нашѣ унилѣ народѣ въ гнѣвътѣ си що пуца,
Та слѣпѣ и Тигрѣ зѣлѣ долѣтѣ и ни грабна
За нази тозѣ кой бѣ пророкѣ, небесенѣ гласѣ,
Отѣ Бога пратенѣ намѣ сѣсѣ огнѣ, мечѣ свети,
Вѣвъ гѣрди и душа животѣ кой носеше,
Надѣжда, бѣдѣщностѣ за насѣ!

Не ти стигна и туй! Сѣсѣ завистѣта си ти,
Какѣ ще се мѣчишѣ сѣ слѣпецѣ, невѣжѣ клети
Сѣ вѣнци, достойниѣ сѣ гробовенѣ гѣсти мракѣ
Да трупашѣ, сѣ адски смѣхѣ стѣпи сѣ проклетѣ си кракѣ
Надѣ споменѣ златна тѣзѣ, свѣтливѣ, звѣзда за насѣ,
И радостно викна сѣсѣ звѣрски, дивѣ вѣсторѣ:
« — Какѣ огнѣиѣ гаснѣиѣ сѣсѣ буйностѣ що пламти
Угасна вече той за васѣ! »

Но вѣчностѣта сѣ коя самий го Богѣ дари
Името му въ гробѣ зерѣ можтѣ се зари
Какѣ името на тозѣ що пада въ дѣнѣ море
Ще падне зерѣ въ тѣма сѣсѣ мисли и дѣла,
Зѣрна за новѣ животѣ изѣ нази що посѣ,—
Народний тозѣ герой за който сѣ гордостѣ ний
Казва-щемѣ: « Нашѣ е, той живѣ?! »

Едва бѣ той трѣгналѣ, жестока смѣртѣ го спрѣ
Но на! за братѣ свой, за насѣ не е умрѣлѣ!
Ще вѣчно той живѣиѣ вѣвъ нашитѣ сѣрца,
За нашитѣ жили крѣвѣ тѣзѣ память намѣ света!
Не е пресѣхналѣ, нѣ тозѣ буйниѣ порой,
Вѣ легло си ноцѣ ихти! Лѣти му духѣ подѣ насѣ
Крилѣтѣ орелѣ, и сѣ оттамѣ сѣ могущѣ гласѣ
Водитель нашѣ ще бѣде той!

Цариградѣ-Гюлхане, 20 Юния, 1874. К. Величковѣ.

МАКЕДОНИЯ.

(По поводъ на истиямитъ)

Тамъ дѣто Вардаръ вълни си лѣе,
Българинъ славенъ гордо живѣе,
На сички бури срѣщъ са смѣе—
Българинъ нивга не са гърчѣе!

Всеу са силѣтъ наши душмани,
Ничтожни Сърби и Гръкомани,
С' лукавство подло народъ да тъпчѣтъ —
Сърби — да сърбѣтъ; Гърци — да гърчѣтъ !

Чакайте малко гарвани гладни,
Не са лъжѣте с' химери праздни;
Съсѣ чужди пера не са кичете,
Напразно само, де, не грачете!

Та виждте само — Българъ живѣе
На ваши козни жално са смѣе!
Трошете сили — Българинъ пѣе,
Та разберете: — не са гърчѣе !

О, братя мои вардарци бистри,
Български сини, огненни искри:
Плавнѣте синца въ буенъ огънь,
Запѣйте братски съсѣ гласъ народенъ !

Времето иди, врагътъ ще падни
Гръцки владици ще стоѣтъ гладни,
Дѣто ви толкосѣ мжчѣхъ грозно,
Тъпчехъ сичко Българско родно.

Здравствуйте! поздравъ ази пращамъ,
Искренно, братеки, рѣка ви хващамъ;
С' гласъ ви говорѣхъ старопланински,
Български думи, мили роднински.

Скоро щемъ сички да пѣемъ пѣсенъ,
Бога ще хвалимъ вишни, небесенъ:
Български пѣсни ще пѣемъ сладки,
Сѣбрани синца приятно, братеки.

Правдата смаза гръцкото племе
Махна са вече българско време —

Ето са вижда зора изгрѣва,
Български сърца тя съживѣва.

П. Ивановъ.

Отъ вситѣ крайща и земи
Азъ България най-обичамъ;
Макаръ по цвѣтни ѝ хълми
Да нѣма злато и ялмази
Но има правда, хлѣбъ и вино
И млади, гиздави моми.

Отъ вси народи въ тоя свѣтъ
Азъ Българитѣ най-обичамъ;
Макаръ че хулѣтъ ги наврѣдъ
И днесъ безславно тѣ живѣѣтъ,
Но правъ духъ иматъ, Богъ търпене
Надѣжди свѣтли за напредъ.

Отъ вси невѣсти и жени
Азъ Българкитѣ най-обичамъ:
Съ кокетски духъ не сж они
Нѣ тѣ сж спрѣтни домакини
И вѣрность, хубость, драголибность
Сж тѣхни първи добрини.

Отъ вси историй щото знамъ
Азъ Българската най-обичамъ;
Макаръ на чужденци едвамъ
Извѣстна е, но тя ме прави
Ту сълзи отъ тѣга да лѣѣж
Ту на вѣсторгъ да се прѣдамъ.

Отъ всичкитѣ язици азъ
Си Българскиятъ най-обичамъ
Не е прочутъ, но всѣкий часъ
На него плачѣтъ и се радватъ
Вси мои братя и е сладъкъ
Кога момитѣ пѣѣтъ въ насъ.

П , 21 Маия, 1874.

И. В.